

Kära S-kvinnor.

Gunborg Pettersson var ordförande i kvinnodistriktet i två år, 1970–1972. Hon är inte särskilt blyg, men hon har ändå bett mig att prata om hennes tid som ung i politiken. Och det gör jag gärna.

Bortsett från atomvapendebatten på 1950-talet så var den här perioden - när Gunborg var ordförande i Trelleborgs kvinnoklubb och i Skåne-distriktet - den mest explosiva och utvecklande i S-kvinnors historia.

Vårt program – mitt och Gunborgs favoritprogram – ”Familjen i framtiden” startade en debatt som fortfarande pågår.

Programmet antogs av förbunds kongressen 1972. Sextimmarsdagen var programmets mest revolutionerade inslag, men programmet innebar också att S-kvinnor gick från att vara ett förbund för kvinnan som hustru och mamma och till att kräva arbete och rimliga villkor även för kvinnor.

Bakgrunden till S-kvinnors ursprungliga ställningstagande är att vårt förbund växte fram ur den fackliga rörelsen. Den fackliga kvinnorörelsen vände sig till kvinnan som arbetare. Den politiska kvinnorörelsen – S-kvinnor – vände sig därför till kvinnan som inte förvärvsarbetade.

Det var först med programmet ”Familjen i framtiden - en socialistisk familjepolitik” som detta ändrades till 100 procent. Nu krävde vi ”Arbete åt alla”.

Då ska man komma ihåg att särbeskattningen infördes 1971, och det förändrade attityderna. Särbeskattningen innebar lägre skatt för alla familjer där båda makarna hade yrkesarbete. Reformen innebar dessutom att männen inte kunde säga att det inte lönade sig för kvinnan att arbeta.

Sambeskattningen – som Sverigedemokraterna vill återinföra nu – innebar ju att lönerna slogs ihop och att marginalskatten åt upp det som kvinnan tjänade i lön – plus att HON dessutom skulle betala för barnomsorg.

Vid ett tillfälle för många år sedan gjorde jag en intervju med den gamle socialministern Sven Aspling. Jag frågade honom vilken reform som var den viktigaste under hans tid, och han svarade särbeskattningen: – Nu kunde kvinnan ta sin hatt och gå... Och vad menade han? Jo, med särbeskattningen fick kvinnan i ett äktenskap en tydlig lön, och om hon blev misshandlad eller inte stod ut med sin man kunde hon ta ut skilsmässa och klara sig ekonomiskt. Det var ett första steg närmare frigörelse och oberoende.

Gunborg Pettersson, som alltså var ordförande 1970–1972, var bara en ung tös när kvinnoförbundets största strid utspelades. Men jag tänker ändå nämna den här eftersom den är så oerhört viktig.

Det handlar förstås om atomvapen. Första signalen om motstånd kom redan 1950 i en debattartikel av Nancy Eriksson, riksdagsledamot och uppvuxen på Orup i Skåne. Hon var vice ordförande i kvinnoförbundet och förbundet slöt upp på hennes budskap, stenhårt. 18 år senare beslutade riksdagen att Sverige inte skulle ha atomvapen. Och där står vi fortfarande.

Kampen pågick inom partiet och inom regeringen, men utanför stod folkpartiet och hetsade. Folkpartiet ville ha atomvapen och DN:s chefredaktör kallade socialdemokraterna för korkade och hotade med "ryssen".

Tage Erlander ville ha atomvapen, men utrikesminister Östen Undén var motståndare.

S-kvinnor stod fast vid sin linje hela tiden. Nej till atomvapen!

Och vi hade folkets - kvinnornas - förtroende. Vi hade 74 000 medlemmar år 1959 och de var alla enskilt anslutna till vårt förbund.

Partiet hade över en miljon medlemmar, och var världens starkaste politiska parti i förhållande till befolkningens storlek. Men det berodde helt och hållet på kollektivanslutningen. Man kunde reservera sig mot att bli medlem i partiet, men det var få som brydde sig.

Men att gå med i kvinnoförbundet var en aktiv handling. Kvinnorna som gick med visste vad de ville och de lyssnade på förbundets företrädare som var oerhört tydliga och synliga.

Det var deras insats i den offentliga debatten som gav resultat, både när det gällde beslutet om svenskt atomvapen och om antalet kvinnor som gick med i kvinnoförbundet.

Där tror jag att jag slutar. Gunborg har varit med om en period av vår historia som de flesta av oss bara har hört talas om. Kvinnoförbundet var starkt och vi hade starka företrädare.

Tack Gunborg och tack till Inga Thorsson, Alva Myrdal, Nancy Eriksson och några till som gick i spetsen.

/Lena Näslund på uppdrag av Gunborg Pettersson/